

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-ЖА НАДЕЖДА ЙОРДАНОВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за защита от домашно насилие

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЙОРДАНОВА,

Като омбудсман нееднократно съм настоявала за предприемането на мерки за борба с домашното насилие, включително и на законодателно ниво. За съжаление, през последните години, в условията на глобалната пандемия от COVID-19, случаите на домашно насилие се увеличиха и затова е изключително наложително да бъдат положени повече усилия и да се вземат необходимите мерки за преодоляването му.

В позициите си многократно съм отстоявала становището, че всеки гражданин може да стане жертва на насилие, без значение от пол, икономически статус, образование и обществено положение и точно по тази причина промените в нормативната уредба засягат широка група от хора. Ето защо и настоявах за изменение на Закона за защита от домашното насилие - защото със създаването на добра нормативна основа за борба с домашното насилие ще бъдат преодоляни съществуващите дефицити не само по отношение на държавната политика за превенция на подобно неприемливо поведение, но най-вече - ще се предоставят повече механизми за ефективната защита на жертвите и ще се гарантира възпиращо действие по отношение на извършителите.

Жалбите на гражданите до институцията на омбудсмана сигнализираха за редица проблеми при прилагането на Закона за защита от домашното насилие: неефективност на производството по налагане на мерките за защита от домашното насилие; прекомерно ограничен кръг на лицата, които могат да търсят защита по реда на Закона за защита от домашното насилие; затруднен достъп до правосъдие; липса на механизми за ефективна подкрепа на жертвите за реинтеграция в социалния живот и др.

Обществото реагира на тежките форми на насилие, но за мен като обществен защитник е важно да не се забравя, че „меките форми“ на насилието, макар да не оставят синини, също имат масов характер и се прилагат и от двата пола. Според изследванията 5.2% от жените и 3.8% от мъжете са били жертви на психическо насилие, а съответно 2.1% и 2.7% на контролиращо поведение. Докато по 1.2% от двата пола са били жертви на физическо насилие.

Още през 2020 г. като омбудсман реагирах на нарастващия брой жалби и сигнали като направих конкретни предложения за изменение и допълнение на приложимата законова рамка като: отпадане на системността като условие за квалифициране на деянието, извършено в условията на домашно насилие; инкриминиране на всички форми на домашно насилие и на преследването,

осигуряване на интегрирано събиране на данни и официална статистика за случаите на домашно насилие; създаване на ефективен механизъм за координация за осигуряване на по-добро сътрудничество между институциите в случаи на домашно насилие; целенасочено обучение за професионалисти, работещи с жертви на домашно насилие; кампании за нулева толерантност към домашното насилие и др.

Имах възможност да споделя тези предложения и с членовете на Комитета за забрана на всички форми на дискриминация спрямо жени в Женева, както и с Комисаря по правата на човека на Съвета на Европа. Те подкрепиха моите предложения и в препоръките си към българското правителство настояха за спешни мерки и работещи решения.

От представения ЗИД на ЗЗДН е видно, че са предложени изменения, с които се разрешават идентифицираните проблеми, които като омбудсман съм отстоявала в своите становища, а именно:

- В законопроекта се предвижда разширяване на кръга на лицата, които могат да търсят защита от домашно насилие;
- Разширяване на мерките по ЗЗДН за защита на жертвите, като напр. производството да може да се образува и по искане на прокурора, като допълнителна гаранция за защита на лицата, пострадали от насилие;
- Съществени и в посока, осигуряване на по-ефективна защита на лицата, пострадали или в риск от домашно насилие са измененията на ЗЗДН, с които се улеснява достъпа на пострадалите до съда, регламентирането на възможност за предоставяне на безплатна правна помощ на пострадалите лица, засилване на служебното начало на съда, както и въвеждане на изискването съдът да извършва оценка на риска.
- Друг значим проблем за пострадалите лица от домашно насилие се оказва липсата на достатъчно услуги, с които те да бъдат подкрепени за справяне с изключително тежката ситуация. Така бъдещето на пострадалото лице остава несигурно и неопределено, ако няма ресурси и солидна, работеща мрежа от услуги, с която то да бъде подкрепено. Още повече, когато жертвата търси подкрепа заедно с децата си, които също са били жертви на насилие и е принудена да напусне жилището си, нуждата от ефективно работещи институции и социални услуги е най-осезаема. Работещите специалисти в областта на защитата от домашно насилие се единогодушни, че излизането от ситуация на домашно насилие се характеризира със сложност и динамика на процесите, както при търсене на услуги и подкрепа от жертвите, така и при предоставяне на съответните услуги от страна на институции, организации и професионалисти. От значение са както предоставянето на подслон, услуги и продължаваща подкрепа за жертвите, така и определяне на ефективни мерки и спрямо извършителите. С регламентирането на програми за превенция и защита и на специализирани услуги, осигуряващи закрила, подкрепа и помощ, смятам, че би се постигнало разрешаване и на тези проблеми.
- Значителна празнота, която съм отбелязвала е, че в България няма национален орган, който да е отговорен за формулирането, прилагането и

оценката на политиките и координацията на действията на органите по превенция и противодействие на домашното насилие. Законопроектът предлага създаването на такъв орган и ясно разписва неговия състав, органите и лицата, които ще могат да участват в заседанията му и функциите му.

- Регламентирано е институционалното взаимодействие за защита, помощ и подкрепа на пострадалите от домашното насилие чрез специален координационен механизъм.

- Предвижда се създаване на информационна система и като част от нея национален регистър.

В същото време, бих искала да обърна внимание на необходимостта от ефективно обезпечаване на мерките, които би въвел ЗИД на ЗЗДН. Така например, и до днес остава нерешен проблема с увеличаването на кризисите центрове за подкрепа на жертвите на домашно насилие – за София все още има само 30 места за жени и деца, което е крайно недостатъчно, а центровете за жени са само 12 на брой за цялата територия на България.

За съжаление, бих искала да отбележа, че в подготвяните нормативни изменения не бяха взети предвид предложенията ми за отпадане на системността като условие за квалифициране на деянието, извършено в условията на домашно насилие, препоръка, която е дадена и от редица авторитетни международни организации, работещи в областта на правата на човека и имащи отношение към проблемите с домашното насилие. Нееднократно е отбелязвано, вкл. и от водещи специалисти в областта, че за да бъде наказано едно лице като извършител на деяние в условията на домашно насилие, условието за системност е пречка за по-ефективната борба с домашното насилие.

В заключение, бих искала да изразя своята увереност, че с предложениия Проект на ЗИД на ЗЗДН се прави много важна стъпка към осигуряване на по-добра и по-ефективна защита на пострадалите от домашно насилие.

С уважение,

ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

